

3. Річні обсяги зовнішньої торгівлі послугами України з країнами світу (за видами послуг) – Держстат України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2018/zd/roztp_ks_vp/arh_roztp_ks_vd_u.htm (date of access: 09.08.2021).

4. Іноземні студенти в Україні – Навчання в Україні. Навчання в Україні – Ukrainian State Center for International Education. URL: <https://studyinukraine.gov.ua/zhittya-v-ukraini/inozemni-studenti-v-ukraini/> (date of access: 09.09.2021).

5. Гасім С. Стратегія виходу українських виробників на ринки країн Близького Сходу та Північної Африки (на прикладі ринку ветеринарних препаратів Королівства Марокко) // Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту: зб. наук. пр. 2018. №1-2. С. 174-181.

6. Представители Марокканской Федерации птицеводства (FISA) посетили Украину – Agro.Press. URL: <https://agro.press/ru/article/predstaviteli-marokkanskoj-federatsii-ptitsevodstva--fisa--posetili-ukrainu> (date of access: 08.09.2021).

*Абдирахманов Беглі
аспірант,*

Національна академія статистики, обліку та аудиту

СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Сучасний розвиток підприємницької діяльності відбувається під впливом численних зовнішніх і внутрішніх факторів, які варто враховувати при побудові стратегічних орієнтирів, як визначальних в обранні напрямків розвитку та методів управління проектами і бізнес-процесами. Таке середовище приховує низку ризиків, які можливо і не можливо передбачати й упереджувати, а тому, складно враховувати при стратегічному управлінні. При плануванні перспективної діяльності підприємства важливим є дотримання стратегічних цілей із дотриманням обраних обґрунтованих шляхів їх досягнення. Стратегічне планування є підґрунтям формування оперативних і стратегічних управлінських рішень в аспекті організації й контролю виконання таких планів.

Передусім, стратегічне планування розпочинають із формування стратегії розвитку економічної діяльності. Сутність стратегії доволі вдало узагальнено І.В. Міняйленко у таких проявах:

- стратегія визначає основні напрями розвитку організації та шляхи досягнення її цілей;
- стратегія виступає способом встановлення взаємодії підприємства із зовнішнім середовищем;
- стратегія формується на основі узагальненої, неповної та недостатньо точної інформації;
- стратегія є основою для розробки стратегічних планів, проектів і програм, які системно відображають напрями та інструменти розвитку підприємства [3, с. 513].

Обрана стратегія визначає цілі та враховує вплив й ймовірність ризиків від зовнішніх і внутрішніх чинників, конкурентного середовища, галузі, передбачає проведення внутрішнього аналізу діяльності з боку економічного, організаційного й управлінського аспектів. На основі розробленої стратегії переходять до розробки форматів, за якими вона буде реалізована, зокрема, планів.

М. Б. Свистович розглянуто стратегію у взаємозв'язку із плануванням та стратегію визначено як модель поведінки, спрямованої на досягнення поставлених цілей, набір правил для пошуку і використання можливостей, стратегічний план як послідовність певних кроків та дій, інтегрованих у просторі і часі, що приводять до зміни поточного становища на бажане [4]. При цьому автор зазначає, що план не має гнучкості і реалізується тільки за певних зовнішніх умов, стратегія застосовувана в будь-яких ситуаціях й повинен постійно коригуватися залежно від змін у зовнішньому середовищі, тоді як стратегію потрібно змінювати тільки при внутрішніх змінах (за власним бажанням).

Таким чином у стратегічному плані необхідно визначити усі етапи реалізації стратегії, методичні підходи, за якими їх втілювати та передбачити організаційні засади управління таким процесом. Процес стратегічного управління відбувається у три етапи: визначаються довгострокові перспективи розвитку підприємства, його основних підрозділів; на етапі реалізації планів розробляються заходи щодо здійснення фірмової стратегії; за допомогою контролю виявляються основні проблеми в межах реалізації стратегії компанії [2].

У контексті стратегічного розвитку, про планування варто говорити як про формування контуру забезпечення процесу досягнення певних змін, виражених у кількісному і якісному форматі під впливом внутрішнього і зовнішнього середовища при визначенні довгострокової перспективи досягнення цілей. У сучасних умовах господарювання виділяють декілька основних підходів до процесу розробки стратегій розвитку підприємства [1]:

1. Контроль витрат. Основою таких стратегій є зменшення власних витрат порівняно з конкурентами шляхом постійного та суцільного контролю над витратами.

2. Стратегія диференціації, суть якої полягає в концентрації організацією своїх зусиль на певних пріоритетних напрямках, де вона намагається отримати якнайбільше переваг. Ці напрями можуть бути різними, тому варіантів такої стратегії на практиці існує дуже багато.

3. Стратегія фокусування. У цьому разі підприємство цілеспрямовано орієнтується напевне коло споживачів або на обмежену частину асортименту продукції, або на окремий ринок.

У процесі стратегічного планування формуються різні стратегічні орієнтири та різні функціональні стратегії для досягнення визначених стратегічних цілей, проте використані методичні підходи до стратегічного управління розвитком підприємства є визначальним інструментом для реалізації стратегії та ефективного виконання стратегічного плану. За сучасних умов вважаємо за доцільне у стратегічному управлінні приділяти належної уваги інноваційній складовій, новітнім джерелам фінансування стратегічних проєктів та попередньо визначати потенціал передбачуваного розвитку підприємства.

Список використаних джерел

1. Гуржій Н. М., Колтунік А. Ю. Особливості сучасних підходів до стратегічного управління розвитком підприємства. Глобальні та національні проблеми економіки. Вип.14, 2016р. С. 344-347
2. Запара Л. А. Сутність та необхідність стратегічного планування. Агросвіт. 2010. № 24. С. 36-39
3. Міняйленко І. В., Гайжук О. В. Теоретичні аспекти стратегічного планування розвитку підприємств. Глобальні та національні проблеми економіки. Електр. наук. фах. вид. Миколаїв. нац. ун-т ім. В. О. Сухомлинського. Миколаїв, 2015. Вип. №5. С. 512-515.
4. Свистович М. Б. Сутність та основні поняття стратегічного планування. Державне управління: теорія та практика. 2013. № 2. С. 37-43.

*Аніх Кевін Чіді,
аспірант,*

Національна академія статистики, обліку та аудиту

ЛЮДСЬКИЙ КАПІТАЛ В СТРУКТУРІ МАЙНА ПІДПРИЄМСТВА

Людський капітал у різні часи вченими розглядався з позиції соціології, економічної теорії, психології переважно як індивідуальні здібності та набуті знаннєві якості. Деякі економічні дослідники розглядають людський капітал з позиції категорії капіталу, який здатний приносити вигоди, накопичуватися в процесі виробництва, є невід'ємною складовою особистості й належить їй на правах власності.

Накопичення людського капіталу здійснюється в процесі нарощення знань і розвитку здібностей людини-працівника, за безперервності такого якісні характеристики людського капіталу поліпшуються і збільшуються, що сприяє зростанню продуктивності праці і ефективності виробництва, а накопичення характеризує взаємодію людини з навколишнім середовищем у процесі економічної діяльності, необхідної для забезпечення життєдіяльності людини, і визначають певний рівень його життя і розвиток суспільства [4, с. 155].

Якщо розглядати людський капітал як майно власника, то необхідно визнавати його у вартісному виразі, піддається зменшенню або збільшенню корисності та бачити майбутні ефекти від використання. У цьому аспекті, людський капітал визнають як:

- вартість створення і підтримки на певному рівні спеціальних якостей найманих робітників за рахунок витрат підприємства [1, с. 2]
- витратами поточного періоду;
- зобов'язаннями;
- окремим видом нематеріальних активів;
- складову ділової репутації підприємства тощо.

Витрати на розвиток людського капіталу сприймають як довгострокову інвестицію підприємства у власну економічну безпеку, що приносить матеріальну